

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

***Informacja o realizacji
ustawy o pomocy osobom uprawnionym
do alimentów w 2014 r.***

Warszawa, czerwiec 2015

Spis treści

WPROWADZENIE	3
1. REGULACJE ZAWARTE W USTAWIE O POMOCY OSOBOM UPRAWNIONYM DO ALIMENTÓW 3	
1.1. POSTĘPOWANIE WOBEC DŁUŻNIKÓW ALIMENTACYJNYCH	3
1.2. ŚWIADCZENIA Z FUNDUSZU ALIMENTACYJNEGO	6
<i>Osoby uprawnione</i>	6
<i>Zmiany legislacyjne</i>	6
<i>Wysokość świadczenia z funduszu alimentacyjnego</i>	6
<i>Finansowanie</i>	7
<i>Planowane zmiany legislacyjne</i>	8
2. REALIZACJA USTAWY O POMOCY OSOBOM UPRAWNIONYM DO ALIMENTÓW W 2014 R. 9	
2.1. POSTĘPOWANIE WOBEC DŁUŻNIKÓW ALIMENTACYJNYCH	9
2.2. WYPŁATA ŚWIADCZEŃ Z FUNDUSZU ALIMENTACYJNEGO	11
<i>Liczba korzystających ze świadczeń z funduszu alimentacyjnego</i>	11
<i>Wydatki na świadczenia z funduszu alimentacyjnego</i>	16
2.3. OBSŁUGA ZADAŃ PRZEWIDZIANYCH W USTAWIE O POMOCY OSOBOM UPRAWNIONYM DO ALIMENTÓW	17
<i>Koszty obsługi</i>	17
<i>Decyzje</i>	18
<i>Liczba zatrudnionych</i>	18
2.4. ZWROT NIENALEŻNIE POBRANYCH ŚWIADCZEŃ Z FUNDUSZU ALIMENTACYJNEGO.....	19
2.5. KWOTY ZWRÓCONE PRZEZ DŁUŻNIKÓW ALIMENTACYJNYCH Z TYTUŁU WYPŁACONYCH ŚWIADCZEŃ Z FUNDUSZU ALIMENTACYJNEGO, KWOTY WYGASZONE ORAZ KWOTY UMORZONE	20
2.6. STAN NALEŻNOŚCI Z TYTUŁU WYPŁACONYCH ŚWIADCZEŃ Z FUNDUSZU ALIMENTACYJNEGO	20
PODSUMOWANIE	21

Wprowadzenie

Z dniem 1 października 2008 r. weszła w życie *ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów* (Dz. U. z 2015r. poz.859.) określająca zasady pomocy materialnej udzielanej przez państwo osobom mającym trudności w egzekucji wierzytelności alimentacyjnych od rodziców oraz - zakres prowadzenia przez gminy postępowania wobec dłużników alimentacyjnych.

1. Regulacje zawarte w *ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów*

Ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów reguluje dwie istotne kwestie związane z brakiem skuteczności egzekucji zasądzonych od rodziców alimentów. Pierwszą z nich jest postępowanie gmin wobec dłużników alimentacyjnych, którego celem jest poprawa ściągalności alimentów, drugą pomoc państwa dla rodzin z dziećmi, będących w trudnej sytuacji materialnej w związku z nieskuteczną egzekucją alimentów w postaci przyznawanych świadczeń z funduszu alimentacyjnego.

1.1. Postępowanie wobec dłużników alimentacyjnych

Regulacje zawarte w *ustawie*, dotyczące prowadzenia postępowania wobec dłużników alimentacyjnych, dotyczą wszystkich dłużników, wobec których egzekucja alimentów jest bezskuteczna (nie ograniczają się tylko do dłużników, których wierzyciel otrzymuje świadczenie z funduszu alimentacyjnego). Ich celem jest skoordynowanie działań wierzycieli, władz samorządowych, sądów, komorników sądowych i innych instytucji, mających na celu poprawę efektywności w zakresie egzekucji zasądzonych alimentów. Działania te dotyczą:

1. *Wnioskowania przez osobę uprawnioną (tj. osobę uprawnioną do alimentów od rodzica na podstawie tytułu wykonawczego pochodzącego lub zatwierdzonego przez sąd, jeżeli egzekucja okazała się bezskuteczna) do swej gminy jako gminy wierzyciela o podjęcie działań wobec dłużnika alimentacyjnego.* Każdorazowo, w przypadku bezskuteczności egzekucji osoba uprawniona może złożyć do organu właściwego wierzyciela wniosek o podjęcie działań wobec dłużnika alimentacyjnego.
2. *Ścisłej współpracy gminy wierzyciela z gminą dłużnika.* Organ właściwy (wójt/burmistrz/prezydent miasta) wierzyciela zobowiązany jest do wystąpienia do organu właściwego dłużnika z wnioskiem o podjęcie działań wobec dłużnika każdorazowo w sytuacji przyznania osobie uprawnionej świadczeń z funduszu

- alimentacyjnego albo złożenia wniosku w tej sprawie przez osobę uprawnioną (zobacz pkt. 1). Zaś organ właściwy dłużnika zobowiązany jest do informowania gminy wierzyciela o podjętych wobec dłużnika działaniach i ich efektach.
3. *Sprawdzania sytuacji rodzinnej, dochodowej, zawodowej i zdrowotnej dłużnika alimentacyjnego oraz przyczyn nielożenia na utrzymanie osoby uprawnionej, poprzez przeprowadzenie wywiadu alimentacyjnego (albo uzyskanie takich informacji z rodzinnego wywiadu środowiskowego przeprowadzonego na podstawie przepisów o pomocy społecznej) oraz odebranie oświadczenia majątkowego.* Gmina dłużnika przeprowadza wywiad alimentacyjny i odbiera oświadczenie majątkowe albo występuje do ośrodka pomocy społecznej o udzielenie informacji dotyczących dłużnika, pochodzących z rodzinnego wywiadu środowiskowego.
  4. *Ścisłej współpracy gmin z komornikami.* W przypadku bezskutecznej egzekucji alimentów, komornik sądowy prowadzący postępowanie jest obowiązany do informowania gminy dłużnika i gminy wierzyciela o stanie egzekucji i przyczynach jej bezskuteczności. Zaś gmina dłużnika i gmina wierzyciela przekazują komornikowi sądowemu wszelkie informacje istotne dla skuteczności egzekucji, w tym pochodzące z wywiadu alimentacyjnego oraz oświadczenia majątkowego (patrz pkt 3).
  5. *Aktywizacji zawodowej dłużników alimentacyjnych.* W przypadku, gdy dłużnik alimentacyjny nie może wywiązać się ze swych zobowiązań z powodu braku zatrudnienia, gmina, na terenie której on zamieszkuje, zobowiązuje dłużnika do zarejestrowania się w powiatowym urzędzie pracy jako osoba bezrobotna albo poszukująca pracy, a także informuje ten urząd o potrzebie aktywizacji zawodowej dłużnika.
  6. *Złożenia przez gminę dłużnika do prokuratury wniosku o ściganie dłużnika za przestępstwo uporczywego uchylania się od alimentacji (art. 209 § 1 Kodeksu karnego) oraz wniosku do starosty o zatrzymanie prawa jazdy dłużnikowi alimentacyjnemu.* Wnioski te kieruje się w przypadku uznania dłużnika za uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych. Decyzję o uznaniu dłużnika za uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych wydaje się wówczas kiedy dłużnik uniemożliwia przeprowadzenie wywiadu alimentacyjnego, odmawia złożenia oświadczenia majątkowego, odmawia zarejestrowania się w powiatowym urzędzie pracy jako bezrobotny lub poszukujący pracy albo odmawia – bez uzasadnionej przyczyny – przyjęcia propozycji odpowiedniego zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, wykonywania prac społecznie użytecznych, prac interwencyjnych, robót publicznych, prac na zasadach robót publicznych albo udziału w szkoleniu, stażu lub przygotowaniu

zawodowym dorosłych oraz jednocześnie przez okres ostatnich 6 miesięcy nie wywiązywał się w każdym miesiącu z zobowiązań alimentacyjnych w kwocie co najmniej równej 50% wysokości bieżąco ustalonych alimentów.

7. *Wnioskowania o alimenty od osób zobowiązanych w dalszej kolejności do alimentacji.* Jeżeli nie można wyegzekwować należności od dłużnika alimentacyjnego, wówczas istnieje możliwość zasądzenia alimentów na dziecko od osób zobowiązanych w dalszej kolejności do alimentacji, np. od dziadków dziecka.
8. *Kontroli sądów nad działalnością komorników.* Organ właściwy dłużnika i wierzyciela informują sąd o bezczynności lub wszelkich przejawach opieszałości komornika prowadzącego postępowanie egzekucyjne przeciwko dłużnikowi alimentacyjnemu.
9. *Przekazywania do biura informacji gospodarczej informacji o zobowiązaniu (lub zobowiązaniach) dłużnika alimentacyjnego wynikających z tytułu świadczeń z funduszu alimentacyjnego wypłaconych osobie uprawnionej na podstawie ustawy lub należności powstałych z tytułu zaliczek alimentacyjnych wypłaconych osobie uprawnionej na podstawie ustawy z dnia 22 kwietnia 2005 r. o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej (Dz. U. Nr 86, poz. 732, z późn. zm.) - do ich całkowitego zaspokojenia w razie powstania zaległości za okres dłuższy niż 6 miesięcy.*

Działania gmin określone ww. ustawą nie dotyczą jednakże prowadzenia egzekucji, gdyż gmina nie jest organem egzekucyjnym.

Natomiast z innych ustaw wynika, iż:

- komornik jest zobowiązany we własnym zakresie do ustalenia wysokości zarobków i stanu majątkowego dłużnika oraz miejsca jego zamieszkania,
- opiekun dziecka może złożyć wniosek o wszczęcie egzekucji świadczeń alimentacyjnych do komornika właściwego ze względu na miejsce zamieszkania osoby zobowiązanej do płacenia alimentów na dzieci lub komornika właściwego ze względu na swoje własne miejsce zamieszkania,
- pracodawca, na podstawie wyroku zasądzającego alimenty, złożonego u niego przez wierzyciela, jest zobowiązany do potrącania z wynagrodzenia pracownika należności na zaspokojenie świadczeń alimentacyjnych (nie ma konieczności postępowania komorniczego); pracodawca ma obowiązek przekazywać wierzycielowi kwoty na pełne zaspokojenie świadczenia alimentacyjnego, nie więcej jednak niż 60% wynagrodzenia dłużnika,

- komornik, w przypadku powstania zaległości za okres dłuższy niż 6 miesięcy, z urzędu składa wniosek o wpisanie dłużnika alimentacyjnego do rejestru dłużników niewypłacalnych w Krajowym Rejestrze Sądowym.

1.2. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego

Osoby uprawnione

Świadczenie z funduszu alimentacyjnego przysługuje osobie uprawnionej w przypadku bezskuteczności egzekucji przez komornika zasądzonych alimentów. Świadczenie to przysługuje do ukończenia 18 roku życia lub do ukończenia 25 roku życia, jeżeli dziecko uczy się w szkole lub szkole wyższej. W przypadku posiadania przez osobę uprawnioną orzeczenia o znacznym stopniu niepełnosprawności, świadczenie z funduszu alimentacyjnego przysługuje bez względu na jej wiek. Aby otrzymać świadczenie dochód na osobę w rodzinie z roku kalendarzowego poprzedzającego okres świadczeniowy nie może przekroczyć kwoty 725 zł netto (po odliczeniu należnego podatku oraz składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne).

Bezskuteczność egzekucji – zgodnie z omawianą tu *ustawą* - ma miejsce wówczas, gdy w okresie dwóch ostatnich miesięcy nie wyegzekwowano pełnej kwoty należności z tytułu zaległych i bieżących zobowiązań alimentacyjnych. Za bezskuteczność egzekucji uznaje się również niemożność wszczęcia lub prowadzenia egzekucji alimentów przeciwko dłużnikowi przebywającemu poza granicami Polski, w szczególności z powodu braku podstawy prawnej do podjęcia czynności zmierzających do wykonania tytułu wykonawczego w miejscu zamieszkania dłużnika albo w sytuacji braku możliwości wskazania przez osobę uprawnioną miejsca zamieszkania dłużnika.

Zmiany legislacyjne

W 2014 roku nie zostały wprowadzone żadne zmiany mające wpływ na zasady przyznawania prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego i prowadzenia postępowania wobec dłużników alimentacyjnych.

Wysokość świadczenia z funduszu alimentacyjnego

Kwota świadczenia z funduszu alimentacyjnego jest limitowana. Świadczenie przysługuje w wysokości bieżąco zasądzonego świadczenia alimentacyjnego, nie więcej jednak niż 500 zł na osobę.

Wniosek o świadczenie z funduszu alimentacyjnego składa się bezpośrednio w jednostce realizującej *ustawę o pomocy osobom uprawnionym do alimentów*, właściwej ze względu na miejsce zamieszkania osoby uprawnionej, tj. urzędzie gminy lub miasta,

ośrodka pomocy społecznej albo specjalnie powołanej do tego celu jednostce organizacyjnej. Do wniosku o ustalenie prawa do świadczenia należy dołączyć stosowne dokumenty (oświadczenia lub zaświadczenia), m.in. potwierdzające wysokość osiągniętych dochodów, bezskuteczność prowadzonego postępowania egzekucyjnego.

Prawo do świadczenia z funduszu alimentacyjnego ustala się na okres świadczeniowy, trwający od 1 października do 30 września następnego roku kalendarzowego.

Finansowanie

Wypłata świadczeń z funduszu alimentacyjnego, koszty obsługi związane z ich wypłatą oraz koszty podejmowanych wobec dłużników działań, finansowane są w formie dotacji celowej z budżetu państwa na świadczenia rodzinne. Zgodnie z art. 31 *ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów*, dotacja na koszty jej obsługi stanowi 3% otrzymanej dotacji na realizację zadań określonych w tej *ustawie*.

Świadczenia z funduszu alimentacyjnego mają charakter zwrotny. Dłużnik alimentacyjny jest zobowiązany do zwrotu organowi właściwemu wierzyciela należności w wysokości świadczeń z funduszu alimentacyjnego wypłaconych osobie uprawnionej, łącznie z ustawowymi odsetkami, które naliczane są od pierwszego dnia następującego po dniu wypłaty świadczenia, do dnia spłaty całości należności dłużnika wobec gminy z tego tytułu. Dochodzenie zwrotu należności z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego sfinansowanych z budżetu państwa prowadzone jest w trybie egzekucji administracyjnej (tj. przez urzędy skarbowe, a gminy ponoszą opłaty za to postępowanie).

Z kwoty zwróconej przez dłużnika 20% przekazywane jest na dochód gminy wierzyciela oraz 20% na dochód gminy dłużnika, pozostałe 60% kwoty zwrotu oraz ustawowe odsetki stanowią dochód budżetu państwa. Intencją ustawodawcy - znajdującą odzwierciedlenie w art. 27 ust. 6 *ustawy* - jest, by ta część zwróconych kwot, która stanowi dochód własny gmin, została przeznaczona w szczególności na pokrycie kosztów działań podejmowanych wobec dłużników alimentacyjnych.

W okresie, kiedy osobie wypłacane są świadczenia z funduszu alimentacyjnego, wyegzekwowane od jej dłużnika kwoty przekazywane są w pierwszej kolejności do gminy na pokrycie należności budżetowych powstałych w wyniku wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego, w drugiej zaś – na pokrycie należności z tytułu zaliczek alimentacyjnych, wypłaconych na podstawie obowiązującej od 1 września 2005 r. do 30 września 2008 r. *ustawy o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej*. Dopiero po zaspokojeniu tych należności, pozostałe kwoty przekazywane są osobie uprawnionej do alimentów na zaspokojenie należności

alimentacyjnych wynikających z wyroku sądowego. W ostatniej kolejności zaspokajane są należności z tytułu świadczeń wypłaconych ze zlikwidowanego z dniem 1 maja 2004 r. funduszu alimentacyjnego.

Po zaprzestaniu wypłaty świadczeń z funduszu alimentacyjnego, wyegzekwowane od dłużnika kwoty przekazywane są w pierwszej kolejności na pokrycie należności wierzyciela do wysokości zasądzonych miesięcznie alimentów, a następnie na pokrycie należności z tytułu świadczeń wypłacanych z budżetu państwa w zastępstwie niewyegzekwowanych alimentów (odpowiednio kolejno na pokrycie należności z tytułu: świadczeń z funduszu alimentacyjnego, zaliczek alimentacyjnych i świadczeń ze zlikwidowanego w 2004 r. funduszu alimentacyjnego).

Planowane zmiany legislacyjne

W dniu 21 czerwca 2014 r. Rada Ministrów przyjęła założenia projektu ustawy o zmianie ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów oraz ustawy o świadczeniach rodzinnych, w następstwie czego Rządowe Centrum Legislacji w porozumieniu z Ministerstwem Pracy i Polityki Społecznej przygotowało odpowiedni projekt ustawy.

W dniu 23 czerwca 2015 r. Rada Ministrów przyjęła ww. projekt ustawy o zmianie ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz ustawy o świadczeniach rodzinnych.

Proponowane w ww. projekcie zmiany w ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, to w szczególności:

1. Likwidacja trybu administracyjnej egzekucji należności dłużnika alimentacyjnego wobec Skarbu Państwa powstałych z tytułu świadczeń wypłaconych z funduszu alimentacyjnego i wprowadzenie egzekucji sądowej, jako sposobu dochodzenia zwrotu tych należności.
2. Zmiana w zakresie przekazywania środków pochodzących z egzekucji polegająca na tym, aby całość wyegzekwowanej kwoty od dłużnika alimentacyjnego z tytułu zwrotu należności Skarbu Państwa powstałych z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego, która przysługuje samorządom, pozostawała w jednym organie, czyli w organie właściwym wierzyciela.
3. Uproszczenie działań podejmowanych przez organ właściwy wobec dłużników alimentacyjnych - proponuje się racjonalizację i uproszczenie całego procesu podejmowania działań wobec dłużnika alimentacyjnego, polegającą na tym, że w przypadku gdy sytuacja dłużnika alimentacyjnego nie uległa zmianie lub

w sytuacji, gdy dłużnik po raz kolejny uniemożliwi przeprowadzenie wywiadu lub odmówi złożenia oświadczenia majątkowego, zasadne jest, aby organ właściwy nie był zobowiązany do ponownego podejmowania tych samych działań wobec dłużnika alimentacyjnego, czyli ponownego poinformowania starosty o potrzebie aktywizacji zawodowej dłużnika, wszczynania kolejnego postępowania w sprawie uznania dłużnika za uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych.

2. Realizacja ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów w 2014 r.

Głównym źródłem informacji o funkcjonowaniu *ustawy* są przygotowywane przez gminy raz na kwartał sprawozdania z realizacji zadań przewidzianych w ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów. Sprawozdania mają charakter rzeczowo-finansowy, a ich zakres określa - w odniesieniu do danych za 2014 r. - *rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 grudnia 2011 r. w sprawie sprawozdań z realizacji zadań przewidzianych w ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. Nr 288 poz. 1694)*.

2.1. Postępowanie wobec dłużników alimentacyjnych

W 2014 r. gminy prowadziły postępowanie wobec **235,3 tys.** dłużników alimentacyjnych, co w porównaniu z 2013 r. (**243,2 tys.** dłużników) oznacza spadek o 3,2% liczby dłużników alimentacyjnych objętych postępowaniem gmin.

Pewnym wsparciem ze strony gmin, działań egzekucyjnych komornika, przewidzianym w ustawie jest:

- przeprowadzenie wywiadu alimentacyjnego oraz odebranie od dłużnika alimentacyjnego oświadczenia majątkowego,
- w sytuacji gdy dłużnik alimentacyjny jest bezrobotny wszczęcie procedury mającej na celu jego aktywizację zawodową.

Tabela 1. Liczba i struktura działań podejmowanych przez gminy wobec dłużników alimentacyjnych w 2014 r.

Lp.	Wyszczególnienie	Działania		Działania, które doprowadziły do wzrostu ściągальności należności		Skuteczność działań
		liczba	struktura	liczba	struktura	
1.	Przekazanie komornikowi sądowemu informacji mających wpływ na egzekucję zasądzonych świadczeń alimentacyjnych, pochodzących z wywiadu alimentacyjnego oraz oświadczenia majątkowego	79 185	19,36%	12 650	37,21%	15,98%
2.	Przekazanie komornikowi sądowemu informacji mających wpływ na egzekucję zasądzonych świadczeń alimentacyjnych pochodzących z rodzinnego wywiadu środowiskowego	3 079	0,75%	324	0,95%	10,52%
3.	Zobowiązanie dłużnika alimentacyjnego do zarejestrowania się w urzędzie pracy jako bezrobotny albo poszukujący pracy	20 205	4,94%	1 589	4,67%	7,86%
4.	Poinformowanie powiatowego urzędu pracy o potrzebie aktywizacji zawodowej dłużnika alimentacyjnego	50 143	12,26%	3 020	8,88%	6,02%
5.	Wszczęcie postępowania dotyczącego uznania dłużnika alimentacyjnego za uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych	75 224	18,40%	4 413	12,98%	5,87%
6.	Wydanie decyzji o uznaniu dłużnika alimentacyjnego za uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych	47 358	11,58%	2 944	8,66%	6,22%
7.	Złożenie wniosku o ściganie za przestępstwa określone w art. 209 § 1 kk	51 618	12,62%	3 100	9,12%	6,01%
8.	Skierowanie wniosku o zatrzymanie prawa jazdy dłużnika alimentacyjnego	31 336	7,66%	1 973	5,80%	6,30%
9.	Wystąpienie z powództwem o ustalenie alimentów od innych osób	25	0,01%	12	0,04%	48%
10.	Informacje przekazywane do sądu o beczynności lub opieszałości komornika sądowego (art. 3 ust. 8 ustawy)	26	0,01%	1	0%	3,85%
11.	Przekazanie informacji gospodarczej do biura informacji gospodarczej o zobowiązaniu lub zobowiązaniach dłużnika alimentacyjnego wynikających z tytułów, o których mowa w art. 28 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy w przypadku powstania zaległości za okres dłuższy niż 6 m-cy	50 719	12,40%	3 968	11,67%	7,82%
12.	Ogółem	408 918	100,00	33 994	100,00	8,31%

Źródło: Dane MPiPS ze sprawozdań z realizacji ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów za 2014 r.

W 2014 r. najwięcej działań podjętych wobec dłużników alimentacyjnych przez gminy dotyczyło przekazania komornikowi sądowemu informacji mających wpływa na egzekucję zasądzonych świadczeń alimentacyjnych, pochodzących z wywiadu alimentacyjnego oraz oświadczenia majątkowego (19,36% ogółu działań wobec dłużników), wszczęcia postępowania dotyczącego uznania dłużnika za uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych (18,40% działań) oraz złożenie do prokuratury wniosku o ściganie

przestępstwa uporczywego uchylania się od alimentacji określonego w art. 209 § 1 Kodeksu karnego (12,62% działań). Znaczny odsetek ogółu działań wobec dłużników stanowiło także przekazanie informacji gospodarczej do biura informacji gospodarczej o zobowiązaniach dłużnika alimentacyjnego (12,40% działań), poinformowanie powiatowego urzędu pracy o potrzebie aktywizacji zawodowej dłużnika (12,26% działań), wydanie decyzji o uznaniu dłużnika alimentacyjnego za uchylającego się od zobowiązań (11,58% działań).

Natomiast do wzrostu egzekucji w największym stopniu przyczyniło się wystąpienie z powództwem o ustalenie alimentów od innych osób (48% skuteczności działań) i przekazanie komornikowi informacji pochodzących z wywiadu alimentacyjnego oraz oświadczenia majątkowego (15,98% skuteczności działań), a także przekazanie komornikowi informacji z rodzinnego wywiadu środowiskowego (10,52% skuteczności działań).

W 2014 r. skuteczność podjętych działań (liczba działań, która doprowadziła do wzrostu ściągalności należności alimentacyjnych) wyniosła ogółem 8,31% czyli o 0,41 pkt proc. więcej niż w roku 2013 (7,90% skuteczności). Trzeba jednak podkreślić, że egzekucja alimentów i skuteczność w tym zakresie to przede wszystkim domena działań komorników, **gminy tylko służą pomocą komornikom w zakresie stosownym do ich ograniczonych możliwości jako instytucji społecznej, a nie egzekucyjnej.**

2.2. Wypłata świadczeń z funduszu alimentacyjnego

Liczba korzystających ze świadczeń z funduszu alimentacyjnego

W 2014 r. wypłacano przeciętnie miesięcznie **333,7 tys.** świadczeń z funduszu alimentacyjnego, tj. na nieco niższym poziomie niż w 2013 r. (339,4 tys. świadczeń). Większość z tych świadczeń (81,9%) wypłacano na osoby w wieku 0 – 17 lat. Na osoby w wieku 18 – 24 lat wypłacano 17,9% świadczeń, zaś resztę (0,2%) stanowiły osoby w wieku 25 i więcej lat (osoby niepełnosprawne w stopniu znacznym w wieku 25 lat i więcej).

W 2014 r. świadczenia z funduszu alimentacyjnego pobierało przeciętnie miesięcznie 324,4 tys. osób, tj. o 1,3% mniej niż w 2013 r. (328,8 tys. osób).

Wśród pobierających świadczenia z funduszu alimentacyjnego w 2014 r. przeważały osoby wychowywane w rodzinach niepełnych, tj. wychowywane przez rodzica niepozostającego w związku małżeńskim (67,9%). Drugą co do wielkości grupę świadczeniobiorców świadczeń z funduszu alimentacyjnego stanowiły osoby wychowywane przez rodzica pozostającego w związku małżeńskim z dłużnikiem alimentacyjnym (15,0% ogółu świadczeniobiorców), a trzecią – osoby wychowywane przez rodzica, który ponownie zawarł związek małżeński (10,4%). W stosunku do 2013 r., w 2014 r. zauważalny

jest nieznaczny wzrost odsetka osób wychowywanych przez rodziców niepozostających w związku małżeńskim (o 0,8 pkt proc.) oraz osób otrzymujących świadczenia z funduszu alimentacyjnego wychowywanych przez rodzica pozostającego w związku z osobą niezobowiązaną do alimentacji (o 0,7 pkt proc.). W 2014 r. odnotowano także ujemną dynamikę w porównaniu do roku ubiegłego w przypadku liczby osób pobierających świadczenie z funduszu alimentacyjnego na siebie (o 0,7 pkt proc.), pobierających świadczenie z funduszu alimentacyjnego wychowywanych przez rodzica pozostającego w związku małżeńskim z dłużnikiem alimentacyjnym (o 0,4 pkt proc.) oraz osób wychowywanych przez rodzica niepozostającego w związku małżeńskim (spadek o 0,3 pkt proc.)

Tabela 2. Liczba osób otrzymujących świadczenia z funduszu alimentacyjnego według jej statusu w rodzinie.

Liczba osób otrzymujących świadczenia z funduszu alimentacyjnego według jej statusu w rodzinie	2013 r.		2014 r.		Dynamika
	przeciętna miesięczna liczba osób (w tys.)	struktura	przeciętna miesięczna liczba osób (w tys.)	struktura	2013 = 100
Ogółem	328,8	100,0%	324,4	100%	98,7
- z tego:					
wychowywanych przez osobę pozostającą w związku małżeńskim z osobą zobowiązaną do alimentacji wobec osoby uprawnionej	50,6	15,4%	48,6	15,0%	95,9
wychowywanych przez osobę pozostającą w związku małżeńskim z osobą niezobowiązaną do alimentacji wobec osoby uprawnionej	31,9	9,7%	33,7	10,4%	105,7
wychowywanych przez rodzica niepozostającego w związku małżeńskim	224,4	68,2%	220,2	67,9%	98,1
wychowywanych przez rodziców niepozostających w związku małżeńskim	9,9	3,0%	12,2	3,8%	124,0
pobierających świadczenie z funduszu alimentacyjnego na siebie	12,0	3,7%	9,7	3,0%	80,7

Źródło: Dane MPiPS ze sprawozdań z realizacji ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów za 2013 i 2014 r.

W 2014 r. przeciętna miesięczna wysokość świadczenia z funduszu alimentacyjnego wynosiła 373,84 zł i była o 11,64 zł, tj. o 3,2% wyższa niż w 2013 r.

W strukturze beneficjentów świadczeń z funduszu alimentacyjnego zmniejszył się udział odbiorców niższych kwot świadczeń (do 300 zł), a wzrósł udział odbiorców średnich (300,01-400 zł) i najwyższych (400,01-500 zł) kwot świadczeń z funduszu alimentacyjnego.

I tak, odsetek osób pobierających świadczenia w kwocie do 300 zł wyniósł 35,8% i w porównaniu z 2013 r. (40,3%) był o 4,5 pkt proc. niższy, natomiast odsetek korzystających ze świadczeń w kwocie 300,01-400 zł był o 0,7 pkt proc. wyższy, zaś odsetek korzystających ze świadczeń w kwocie 400,01-500 zł o 3,8 pkt proc. wyższy niż w 2013 r. Jest to efektem zasądzania przez sądy z biegiem lat coraz wyższych kwot alimentów, w tym w związku ze składaniem wniosków o podwyższenie kwot wcześniej zasądzonych alimentów.

Tabela 3. Liczba osób otrzymujących świadczenia z funduszu alimentacyjnego według wysokości świadczenia z funduszu alimentacyjnego.

Liczba osób otrzymujących świadczenia z funduszu alimentacyjnego według wysokości świadczenia z funduszu alimentacyjnego	2013 r.		2014 r.		Dynamika
	przeciętna miesięczna liczba osób (w tys.)	struktura	przeciętna miesięczna liczba osób (w tys.)	struktura	2013 = 100
Ogółem	328,8	100,0%	324,4	100,0%	98,7
z tego:					
- do 100 zł	3,2	1%	2,6	0,8%	79,3
- od 100,01 do 200 zł	36,2	11%	29,1	9,0%	80,6
- od 200,01 do 300 zł	93,2	28,3%	84,3	26,0%	90,4
- od 300,01 do 400 zł	99,9	30,4%	101,0	31,1%	101,1
- od 400,01 do 500 zł	96,3	29,3%	107,4	33,1%	111,5

Źródło: Dane MPiPS ze sprawozdań z realizacji ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów za 2013 i 2014 r.

Struktura beneficjentów według wysokości świadczenia z funduszu alimentacyjnego jest odzwierciedleniem ich struktury według wysokości zasądzonych alimentów. Nieznaczny był odsetek osób pobierających świadczenia z funduszu alimentacyjnego, mających zasądzone alimenty w kwocie przekraczającej 500 zł (tj. przekraczającej maksymalną kwotę świadczenia z funduszu alimentacyjnego) – zaledwie 6,9% świadczeniobiorców (6% świadczeniobiorców w 2013 r.). W 2014 r. zauważalna jest tendencja z roku ubiegłego, w kwestii wzrostu odsetka osób uprawnionych do świadczeń z funduszu alimentacyjnego,

na rzecz których zasądzone są alimenty w kwocie 300,01-500 zł i spadku odsetka osób uprawnionych do świadczeń z funduszu alimentacyjnego w kwocie do 300 zł.

Tabela 4. Liczba osób otrzymujących świadczenia z funduszu alimentacyjnego według wysokości zasądzonych alimentów.

Liczba osób otrzymujących świadczenia z funduszu alimentacyjnego według wysokości zasądzonych alimentów	2013 r.		2014 r.	
	przeciętna miesięczna liczba osób (w tys.)	struktura	przeciętna miesięczna liczba osób (w tys.)	struktura
Ogółem	328,8	100,0%	324,4	100%
z tego:				
- do 100 zł	3,3	1,0%	2,6	0,8%
- od 100,01 do 200 zł	36,9	11,2%	29,7	9,2%
- od 200,01 do 300 zł	94,4	28,7%	85,2	26,3%
- od 300,01 do 400 zł	99,6	30,3%	101,0	31,1%
- od 400,01 do 500 zł	74,9	22,8%	83,8	25,8%
- od 500,01 do 700 zł	16,1	4,9%	18,0	5,6%
- od 700,01 do 900 zł	2,2	0,7%	2,5	0,8%
- od 900,01 zł	1,4	0,4%	1,6	0,5%

Źródło: Dane MPiPS ze sprawozdań z realizacji ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów za 2013 i 2014 r.

W przypadku 2,5% (tj. 8,2 tys. przeciętnie miesięcznie) wypłacanych w 2014 r. świadczeń z funduszu alimentacyjnego uprawnienie powstało w związku z zamieszkiwaniem dłużnika alimentacyjnego poza granicami Polski, z czego część przyznano w związku z niemożnością wszczęcia lub prowadzenia egzekucji alimentów (0,6% ogółu wypłaconych świadczeń tj. 2,0 tys.).

Ogółem w 2014 r. ze świadczeń z funduszu alimentacyjnego korzystały osoby wychowywane w 215,2 tys. rodzin, co oznacza niewielki spadek w porównaniu do roku 2013 (219,6 tys. rodzin). Przeciętnie w jednej rodzinie było **1,5** osoby uprawnionej korzystającej ze świadczeń z funduszu alimentacyjnego (podobnie jak w 2013 r.). Jednakże w większości przypadków (58,7% ogółu rodzin osób korzystających ze świadczenia) świadczenie

z funduszu alimentacyjnego wypłacane było na 1 osobę w rodzinie. Drugą co do wielkości grupę stanowiły rodziny z dwiema osobami uprawnionymi (26,3%), natomiast rodziny wielodzietne (z trojgiem i więcej osób uprawnionych) stanowiły 10,4 % ogółu rodzin osób pobierających świadczenia z funduszu alimentacyjnego. Ponadto ok. 9,7 tys. osób uprawnionych pobierało świadczenia z funduszu alimentacyjnego na siebie. Struktura rodzin pobierających świadczenia z funduszu alimentacyjnego w 2014 r. jest podobna do tej z 2013 r.

Tabela 5. Liczba rodzin pobierających świadczenie z funduszu alimentacyjnego według liczby osób uprawnionych w rodzinie.

Liczba rodzin pobierających świadczenie z funduszu alimentacyjnego według liczby osób uprawnionych w rodzinie	2013 r.		2014 r.	
	przeciętna miesięczna liczba rodzin (w tys.)	struktura	przeciętna miesięczna liczba rodzin (w tys.)	struktura
Ogółem	219,6	100,0%	215,2	100%
- w tym:				
- z 1 osobą uprawnioną	126,6	57,7%	126,3	58,7%
- z 2 osobami uprawnionymi	57,4	26,1%	56,7	26,3%
- z 3 osobami uprawnionymi	16,9	7,7%	16,2	7,5%
- z 4 i więcej osobami uprawnionymi	6,7	3,0%	6,3	2,9%

Źródło: Dane MPiPS ze sprawozdań z realizacji ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów za 2013 i 2014 r.

Większość rodzin osób pobierających świadczenia z funduszu alimentacyjnego to rodziny bez dochodu, o bardzo niskim lub niskim dochodzie w przeliczeniu na osobę w rodzinie. Aż 25,8% ogółu, nie uzyskiwała jakiegokolwiek dochodu w rozumieniu przepisów *ustawy*. Drugą co do wielkości grupę rodzin stanowiły te, których dochód nie przekraczał kwoty 252 zł na osobę (34,7% rodzin). Natomiast 16,4% rodzin uzyskiwało dochód wyższy niż 504 zł w przeliczeniu na osobę w rodzinie.

Tabela 6. Liczba rodzin pobierających świadczenie z funduszu alimentacyjnego według wysokości osiąganego dochodu w przeliczeniu na osobę w rodzinie.

Liczba rodzin pobierających świadczenie z funduszu alimentacyjnego wysokości osiąganego dochodu w przeliczeniu na osobę w rodzinie	2013 r.		2014 r.	
	przeciętna miesięczna liczba rodzin (w tys)	struktura	przeciętna miesięczna liczba rodzin (w tys)	struktura
Ogółem	219,6	100,0%	215,2	100%
- z tego:				
- bez dochodu	56,3	25,6%	55,6	25,8%
- od 0,01 do 100 zł	40,7	18,6%	42,0	19,5%
- od 100,01 do 252 zł	35,3	16,1%	32,6	15,2%
- od 252,01 do 362,50 zł	25,9	11,8%	24,2	11,3%
- od 362,51 do 504 zł	27,8	12,6%	25,5	11,9%
- od 504,01 do 583 zł	13,8	6,3%	14,2	6,6%
- od 583,01 do 725 zł	19,8	9,0%	21,1	9,8%

Źródło: Dane MPiPS ze sprawozdań z realizacji ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów za 2013 i 2014 r.

Wydatki na świadczenia z funduszu alimentacyjnego

W 2014 r. wydatki na świadczenia z funduszu alimentacyjnego wyniosły **1,5 mld zł** i były o ok. 1,4% wyższe niż analogiczne wydatki w 2013 r. (1,48 mld zł). Na wzrost wydatków miał wpływ przede wszystkim wzrost przeciętnej miesięcznej wysokości świadczenia z funduszu alimentacyjnego (o 3,2%).

2.3. Obsługa zadań przewidzianych w ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów

Koszty obsługi

Wypłata świadczeń z funduszu alimentacyjnego jest zadaniem z zakresu administracji rządowej zleconym gminie. Zarówno wypłata świadczeń z funduszu alimentacyjnego, jak i koszty ich obsługi, a także koszty podejmowanych działań wobec dłużników alimentacyjnych, finansowane są w formie dotacji celowej z budżetu państwa¹. Dodatkowym źródłem środków, z których gminy mogą finansować koszty związane z obsługą ustawy, są kwoty należności zwrócone przez dłużników alimentacyjnych z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego².

W 2014 r. wydatki na obsługę ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów wyniosły **119,1 mln zł** i były o 7,5% wyższe niż w 2013 r. (110,8 mln zł). Z kwoty tej **62,6 mln zł** (52,6%) wydatkowano na obsługę wypłat świadczeń z funduszu alimentacyjnego, a **56,5 mln zł** (47,4%) – na pokrycie kosztów związanych z działaniami podejmowanymi wobec dłużników alimentacyjnych (w 2013 r. było to odpowiednio: **58,4 mln zł** oraz **52,4 mln zł**).

Z dotacji celowej z budżetu państwa sfinansowano koszty obsługi w kwocie ogółem **53 mln zł**, tj. o 4,1 % więcej niż w 2013 r. (**50,9 mln zł**). Pozwoliło to na pokrycie 49,1% kosztów obsługi wypłat świadczeń z funduszu alimentacyjnego (30,7 mln zł) i 39,4% kosztów podejmowanych działań wobec dłużników alimentacyjnych (22,3 mln zł). Pomimo wzrostu kwoty wydatków z budżetu państwa na koszty obsługi procentowy udział wydatków na koszty obsługi na poszczególne cele w 2014 r. nieznacznie zmniejszył się w stosunku do 2013 r.

Pozostałe wydatki związane z kosztami obsługi w kwocie **66,1 mln zł** (w 2013 r. było to 59,9 mln zł) gminy pokryły ze środków własnych. W ramach tej kwoty, część środków, tj. **28,5 mln zł** (w 2013 r. było to 26,1 mln zł) pochodziła ze zwrotów należności od dłużników alimentacyjnych, stanowiących dochód własny gminy. Środki z tego tytułu wydatkowane na obsługę ustawy pokryły 17,9% kosztów wypłat świadczeń oraz 30,7% kosztów podejmowanych działań wobec dłużników alimentacyjnych), tj. na podobnym poziomie jak w 2013 r. (odpowiednio 18% i 29,7%). Tym niemniej należy zaznaczyć, iż dochody własne gminy z tytułu zwrotów należności od dłużników alimentacyjnych wyniosły

---

¹ dział 852 - Pomoc społeczna, w rozdział 85212 – Świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego.

² Por. pkt 1.2. *Informacji*: „Świadczenia z funduszu alimentacyjnego – Finansowanie”.

w tym samym okresie ogółem **78,1 mln zł**, tj. o 6,7% więcej niż w 2013 r. (73,2 mln zł). Oznacza to, iż na pokrycie kosztów obsługi *ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów* w 2014 r. gminy wykorzystwały zaledwie 36,5% środków, jakie uzyskiwały z tytułu zwrotów od dłużników alimentacyjnych, tj. na poziomie zbliżonym do 2013 r.(36,7%). Mając powyższe na względzie, należy zauważyć, że w 2014 r. gminy osiągnęły dodatkowy dochód własny związany z realizacją ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów w kwocie **49,6 mln zł**.

Należy także zauważyć, że w 2014 r. podobnie jak w roku 2013 suma kwoty dotacji z budżetu państwa na koszty obsługi *ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów* oraz dochodów własnych gmin z tytułu zwrotów należności od dłużników alimentacyjnych przewyższyła ogólną kwotę wydatków poniesionych przez gminy na obsługę *ustawy*.

W 2014 r. przeciętny miesięczny koszt obsługi wypłaty jednego świadczenia z funduszu alimentacyjnego wyniósł **15,62 zł**. Przeciętny roczny koszt działania wobec dłużnika alimentacyjnego w przeliczeniu na 1 dłużnika alimentacyjnego wyniósł **240,26 zł**, zaś koszt działania wobec dłużnika przy uwzględnieniu liczby podjętych działań kształtował się przeciętnie na poziomie **138,24 zł**.

Decyzje

W 2014 r. organy właściwe wydały ogółem ok. **610,3 tys.** decyzji administracyjnych w sprawach dotyczących realizacji *ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów* (628,5 tys. decyzji w 2013 r.), w tym 11,4 tys. decyzji stwierdzających nienależnie pobrane świadczenia z funduszu alimentacyjnego. Samorządowe Kolegia Odwoławcze wydały ogółem **4 032** decyzji (w 2013 r. było ich 3 982), w tym w przypadku 2 318 decyzji podtrzymały decyzję organu właściwego, w odniesieniu do 324 decyzji zmieniły decyzję organu właściwego, zaś w przypadku 1 217 decyzji uchyliły decyzję organu właściwego i przekazały sprawę organowi właściwemu do ponownego rozpatrzenia.

Liczba zatrudnionych

W 2014 r. *ustawę o pomocy osobom uprawnionym do alimentów* realizowało przeciętnie miesięcznie **4 660 osób**, tj. o 85 osób więcej niż w 2013 r.

Wśród ogólnej liczby osób realizujących *ustawę*, **4 285 osób**³ (92%) zatrudnionych było na podstawie umowy o pracę, **77 osób** (1,6%) pracowało na podstawie umowy cywilnoprawnej (umowa zlecenie lub umowa o dzieło), zaś pozostałe **298 osób** (6,4%) stanowili m.in. stażyści z urzędów pracy, praktykanci.

---

³ 2.273 osoby w przeliczeniu na pełne etaty.

W 2014 r. przeciętnie na jedną osobę zatrudnioną do obsługi *ustawy* (na podstawie umowy o pracę, umowy zlecenia albo umowy o dzieło) przypadało **46** rodzin osób uprawnionych do świadczeń z funduszu alimentacyjnego, **70** osób pobierających świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz **50** dłużników alimentacyjnych.

2.4. Zwrot nienależnie pobranych świadczeń z funduszu alimentacyjnego

Nienależnie pobranymi świadczeniami z funduszu alimentacyjnego są świadczenia:

- a) wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie albo wstrzymanie wypłaty świadczenia w całości lub w części,
- b) przyznane lub wypłacone w przypadku świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą te świadczenia,
- c) wypłacone bez podstawy prawnej lub z rażącym naruszeniem prawa, jeżeli stwierdzono nieważność decyzji przyznającej świadczenie albo w wyniku wznowienia postępowania uchylono decyzję przyznającą świadczenie i odmówiono prawa do świadczenia,
- d) wypłacone, w przypadku gdy osoba uprawniona w okresie ich pobierania otrzymała, niezgodnie z kolejnością określoną w art. 28 *ustawy*, zaległe lub bieżące alimenty, do wysokości otrzymanych w tym okresie alimentów.

W 2014 r. kwota zwróconych nienależnie pobranych świadczeń z funduszu alimentacyjnego wyniosła ok. **6,7 mln zł** (6,5 mln zł w 2013 r.). W tym samym okresie podjęto decyzje o umorzeniu nienależnie pobranych świadczeń z funduszu alimentacyjnego w stosunku do kwoty ok. **737,6 tys. zł** (752,3 tys. zł w 2013 r.). W stosunku do kwoty **ok. 3,0 mln zł** (2,9 mln zł w 2013 r.) podjęto decyzję o rozłożeniu na raty należności z tytułu nienależnie pobranych świadczeń z funduszu alimentacyjnego, natomiast kwotę ok. **2,7 mln zł** potrącono z bieżąco wypłacanych świadczeń. Na dzień 31 grudnia 2014 r. stan należności z tytułu nienależnie pobranych świadczeń z funduszu alimentacyjnego wyniósł **15,1 mln zł** (13,1 mln zł w 2013 r.).

2.5. Kwoty zwrócone przez dłużników alimentacyjnych z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego, kwoty wygaszone oraz kwoty umorzone

W 2014 r. dłużnicy alimentacyjni zwrócili kwotę ok. **207,9 mln zł** z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego, z tego ok. **127,8 mln zł** przekazano na dochody budżetu państwa, zaś pozostałe ok. **80,1 mln zł** zostało przekazanych na dochody własne gmin. W relacji do kwoty wypłaconych w 2014 r. świadczeń z funduszu alimentacyjnego kwota zwrotów stanowiła **13,9%** (13,1% w 2013 r.).

W 2014 r. umorzono zobowiązania dłużników alimentacyjnych z tytułu świadczeń wypłacanych w zastępstwie niewyegzekwowanych alimentów na kwotę ogółem ok. **4,4 mln zł** (3,8 mln zł w 2013 r.), z czego ok. 3,3 mln zł stanowiły zobowiązania wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego, ok. 0,9 mln zł – z tytułu wypłaconej zaliczki alimentacyjnej, zaś ok. 0,2 mln zł – zobowiązania z tytułu „starego” funduszu alimentacyjnego. Podstawą umorzenia należności dłużników alimentacyjnych z tytułu świadczeń wypłaconych w zastępstwie alimentów w 84,8% przypadków była sytuacja dochodowa i rodzinna dłużnika (art. 30 ust. 2 *ustawy*), a w 7,3 % przypadków skuteczność egzekucji wobec dłużnika alimentacyjnego przez okres 3 lat w wysokości miesięcznej nie niższej niż wysokość zasądzonych alimentów (art. 30 ust. 1 pkt 1 *ustawy*).

W przypadku **6 310** spraw (6 172 w 2013 r.) stwierdzono wygaśnięcie należności z tytułu świadczeń wypłaconych wierzycielom alimentacyjnym w zastępstwie alimentów na kwotę ogółem ok. **123,8 mln zł** (112,2 mln zł w 2013 r.). W 99,2% przypadków wygaśnięcie należności stwierdzono w związku ze śmiercią dłużników alimentacyjnych, zaś w 0,8% przypadków w związku ze śmiercią osób, które nienależnie pobrały świadczenia⁴. Przeciętna kwota wygaszonej należności na jedną sprawę wyniosła **19 623 zł** (18 184 zł w 2013 r.).

2.6. Stan należności z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego

Stan należności z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego, tj. wszystkie wydatki z budżetu państwa na wypłaty świadczeń z funduszu alimentacyjnego (bez kosztów obsługi) poniesione od dnia wejścia w życie ustawy o pomocy osobom

---

⁴ art. 23 ust. 9 ustawy obowiązuje od 1.01.2012 r.

uprawnionym do alimentów, tj. od 1 października 2008 r. do 31 grudnia 2014 r., pomniejszone o:

- dokonane przez dłużników alimentacyjnych zwroty z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego,
- odzyskane kwoty nienależnie pobranych świadczeń z funduszu alimentacyjnego,
- umorzone kwoty należności dłużników alimentacyjnych z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego,
- umorzone kwoty należności z tytułu nienależnie pobranych świadczeń z funduszu alimentacyjnego,
- wygaszone kwoty należności z tytułu wypłaconych lub nienależnie pobranych świadczeń z funduszu alimentacyjnego w związku ze śmiercią osoby zobowiązanej do zwrotu

wyniósł **6 983 mln zł.**

Podsumowanie

Z danych pochodzących ze sprawozdań z realizacji zadań przewidzianych w ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów wynika, że w 2014 r. w stosunku do 2013 r.:

- o 3,2% spadła liczba dłużników alimentacyjnych, wobec których gminy prowadziły postępowania (z 243,2 tys. do 235,3 tys. dłużników);
- nieznacznie wzrosła stopa zwrotów od dłużników należności z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego w stosunku do kwoty wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego (13,9%, w roku 2013 wynosiła 13,1%);
- skuteczność działań podjętych wobec dłużników alimentacyjnych wyniosła 8,3%;
- o 7,7% wzrosła bezwzględna kwota zwróconych przez dłużników należności z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego (ze 192,9 mln zł do 207,9 mln zł);
- nieznacznie spadła przeciętna miesięczna liczba wypłacanych świadczeń z funduszu alimentacyjnego (z 339,4 tys. świadczeń w 2013 r. oraz 333,7 tys. w 2014 r.);
- z 219,6 tys. do 215,2 tys. zmniejszyła się liczba rodzin osób korzystających ze świadczeń z funduszu alimentacyjnego;
- przeciętnie na jedną rodzinę pobierającą świadczenie przypadało 1,5 osoby

- uprawnionej do korzystania ze świadczeń z funduszu alimentacyjnego;
- o 3,2% wzrosła przeciętna miesięczna kwota wypłacanego świadczenia z funduszu alimentacyjnego (z 362,20 zł do 373,84zł);
  - o 4,5% wzrósł odsetek osób pobierających wyższe kwoty świadczenia z funduszu alimentacyjnego (300 zł i więcej), przy jednoczesnym spadku o tą samą wartość odsetka osób uprawnionych pobierających niższe kwoty świadczenia (do 300 zł);
  - dochód poniżej 252 zł na osobę w rodzinie uzyskiwało ok. 60,5% rodzin osób korzystających ze świadczeń z funduszu alimentacyjnego, podczas gdy w 2013 r. rodzin takich był 60,3%;
  - łączne wydatki na świadczenia z funduszu alimentacyjnego wyniosły ok.1,5 mld i były o 1,4% wyższe niż analogiczne wydatki w 2013 r.;
  - w 2014 r. suma kwoty dotacji z budżetu państwa na koszty obsługi *ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów* oraz dochodów własnych gmin z tytułu zwrotów należności od dłużników alimentacyjnych przewyższyła ogólną kwotę wydatków poniesionych przez gminy na obsługę *ustawy*, a gminy osiągnęły dodatkowy dochód własny związany z realizacją *ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów* w kwocie 49,6 mln zł.